

***Escritura de donación hecha por el Obispo de Cartaxena de los bienes,
rentas y alaxas de la hermita de San Benito Abad de esta ciudad a favor de
la Congregación de San Phelipe Neri de la misma. Villena, 1756.***

Pilar Díaz Martínez
Arxivera bibliotecària Municipal

Tot seguit en presentem un breu estudi per a coneixement de tos els interessats a aprofundir en la història de la nostra ciutat.

La portada del document és un retrat del Sr. Il·lm. bisbe de Cartagena Rodrigo de Rojas y Contreras. Des del punt de vista artístic, cal assenyalar que l'autor del retrat és Juan Fernández Palomino, famós gravador de l'època, i Antonio González Ruiz. El dibuix del retrat es troba en el Museu del Prado, i bé mereix que hi aprofundim. Utilitza un recurs visual de gran interès incloent-hi el personatge dins d'un marc, i el presentant en un quadre dins d'un altre quadre. Del personatge retratat, direm que va jugar un important paper en els esdeveniments històrics de l'època com ara el Motí de Squillace i va arribar a exercir el càrrec de governador del Reial i Suprem Consell de Castella. Deixem a futurs estudiosos la investigació sobre si va haver-hi una estreta relació amb els pares oratorians de la nostra localitat.

El document té un indubtable interès per a aprofundir en la història de la ciutat, des d'un doble punt de vista: el de l'ermita de Sant Benet i de la història, a Villena, de la Congregació de l'Oratori de Sant Felip Neri.

Les referències en la nostra història local sobre l'ermita de Sant Benet, com en tants altres temes, beuen de la bibliografia de José María Soler, el qual n'informa de l'antiguitat, la ubicació en l'horta, si bé no hi aporta excessives dades. Completem la seua història a través dels expedients que hi ha en l'Arxiu Municipal de l'ús que a partir de 1879 se li va donar com a Escorxador Municipal. L'expedient a l'ús, incorpora un plànol de paper de seda per a còpies de ferrocianur que documenta la planta de l'esmentada ermita. Amb posterioritat, i dins de la nostra història més recent, passa a ser la seu de la Policia Local.

Sobre l'**ermita de Sant Benet**, aporta la informació següent:

- Ens revela el nom de l'últim administrador, que era Francisco Hernández Sánchez.
- Transcriu l'inventari detallat dels béns, rendes i joies que hi havia en el moment del traspàs de la seua administració i usdefruit a l'Oratori de Sant Felip Neri. Comença amb una detallada relació dels objectes que hi ha, amb detall del material, el color, la grandària i el nombre d'objectes, com ara: un calze amb la copa i pàtina de plata sobre daurat i peu de bronze, un crucifix de talla amb dosser i vel de tafetà negre, dos faristols, casulles, dos bancs en el cor, etc.
- Enumera un a un els tretze censos amb què comptava Sant Benet, amb les quanties de cadascun, així com el nom dels titulars.
- Enumera els bancals adscrits a esta ermita, el nom dels arrendadors i els imports de les rendes percebudes.

En segon lloc, i no per això d'importància secundària, este expedient incorpora diversos documents, que complementen i amplien la informació que tenim sobre la **Congregació de l'Oratori de Sant Felip Neri** de la nostra ciutat. Segons els antecedents que hi ha en els llibres d'Actes Capitulars, sabem que en sessió de 25 de juliol de 1692 es reconeix la labor que els pares de la Congregació de Sant Felip Neri realitzaven en l'església de l'hospital des de feia més de quaranta anys, en què es posava de manifest les dificultats que van tenir per a poder traslladar-se de l'esmentat hospital a l'ermita de Sant Antoni, com queda recollit en l'Acta de 8 de juliol de 1696. No en tindrem més notícies a l'Arxiu Municipal fins al 14 d'octubre de 1748, en què es presenta un memorial pels pares de la Congregació i Oratori de Sant Felip Neri, pel qual supliquen que se'ls apliquen les rendes de l'ermita de Sant Benet a l'Oratori esmentat, al·ludint a la necessitat d'eixamplar la santa casa, i reparar-ne l'església, en referència a l'Església de la Congregació.

Els documents que s'incorporen a l'expedient són d'indubtable valor per a aprofundir en la labor i el paper que va jugar l'Oratori de la Congregació de Sant Felip Neri a Villena, la història del qual s'arreplega en les *Memorias históricas de la Congregación del Oratorio, en las cuales se da noticia de la fundación de cada una de las Congregaciones erigidas hasta*

aquí, y de los varones ilustres que han florecido en ellas, recopilades i donades a llum pel pare Juan Marciano, prepòsit de la Congregació de l'Oratori de Nàpols, datades en 1853, i recentment difoses a Villena per August Monzón, professor de la Universitat de València amb motiu del Simposi sobre *Política, cultura y fe en torno al barroco levantino*, que ha tingut lloc a Villena de l'1 al 3 d'abril de 2011. La Congregació villenera va ser la segona casa fundada a Espanya, després de la de València, i en l'àmbit local no coneixem encara el paper que va jugar esta associació clerical en plena contrarreforma en la nostra ciutat. A través d'una lectura detallada del document es fa referència al cardenal Belluga, gran protector dels oratorians, i tenim coneixement que per part dels pares villeners, no solament se sol·licitaven les rendes de l'ermita de Sant Benet, sinó que per part del bisbat s'acceptara el patronat sobre la mateixa Congregació *"para que bajo su Ilustrísimo amparo pudiera aquella Congregación ser defendida y amparada de qualesquiera intentos y acciones judiciales o extrajudiciales que le ocurriesen en adelante y vivir con el honor de su protección.."* i com indica més endavant el document *"...sin obligación de responsabilidad a la edificación de la Iglesia y Casa, ni otra cosa alguna de dotación ni manutención"*.

Els documents incorporats a l'expedient fan al·lusió als plets que ha suportat la Congregació, d'ací la insistència a demanar l'empara i protecció del bisbat. I este és un altre dels elements de gran interès per a la nostra història, ja que a més de fer donació dels béns, rendes i joies de l'ermita de Sant Benet Abat, en administració i usdefruit a la Congregació de Sant Felip Neri, el bisbe de Cartagena, decidix posar-la davall la seua protecció.

Al llarg del document, es desgranen els noms de villeners de l'època, arrendadors de bancals, propietaris dels censos, pares oratorians així com autoritats locals. El seu detallat estudi sens dubte ajudarà a aprofundir en el coneixement de les elits locals de l'època.

Com hauran pogut comprovar la digitalització del document cedit per l'Arxiu Històric Provincial d'Alacant, a l'Arxiu Municipal de Villena, aporta una valuosa informació que posem a la disposició dels investigadors i que sens dubte permetrà aprofundir en múltiples aspectes de la nostra història local, entre d'altres la història de l'ermita de Sant Benet, la de la Congregació de Sant Felip Neri de Villena i, per extensió, les elits locals durant el segle XVIII.